

נר לשולחן שבת

פרשת תצוה

גליון 779 תשפ"ב

לע"נ הר"ר שמעון ב"ר דב זצ"ל
נלב"ע ט"ו אדר תשל"א
מנוחתו כבוד יוהנסבורג

"ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת". (כ"ח ט)

מספרים - פעם נכנס אחד מנכדי הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל ל"טיש שבת" של זקנו, והנה כשעבר מתחת למנורת שמן שהיתה תלויה בבית המדרש נגע השטריימל שלו במנורה ונתלכלך מעט מן השמן שהיה דבוק בה.

כאשר הוא התיישב במקומו בשולחן, פנה אליו רבי אהרן ואמר: "שים לב בני היקר, כאשר מתכופפים לא מתלכלכים!" כלומר, כשאוחזים במידת הענווה והשפלות, לא נכשלים בדברים לא טובים...

(ס"ח, "אפריון שלמה")

"ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט".

בגדי כהונה שייכים גם בזמננו!

התפילה היא במקום הקרבן, דכתיב 'ונשלמה פרים שפתנו'... וראוי הוא שיהיו לאדם מלבושים נאים מיוחדים לתפילה, כגון בגדי כהונה, אלא שאין כל אדם יכול לבזבו על זה. ומכל מקום טוב שיהיו לו מכנסיים מיוחדים לתפילה, משום נקיות.

(טוש"ע צ"ח ועיי"ש)

תוכחת מגולה: בקומו ללכת בבית הכנסת ... ילביש עצמו במיטב מלבושיו הנקיים מכל כתם, ולא יבוא לבית הכנסת כהולך לחטוב עצים או לשאוב מים, בחלוק לבן בלבד... ("ראשית בכורים")

צריך לאזור אזור בשעת התפילה משום 'הכון'. (או"ח צ"א ב') ויש אומרים דווקא מי שרגיל כל היום בחגורה... ומידת חסידות לחגור בכל אופן. (שם משנ"ב ב' ד' ובענין זה אמר מרן הגרש"ז אויערבאך שאין זה שייך היום למצות 'הכון', ושאינו דורות הקודמים שבהן מצינו חשיבות מיוחדת לאזור! חידושי שבת י.)

כדי שיהיה בזה משום קיום מצות "הכון", נהגו להתהדר באבנט בזמנים מיוחדים אפילו שלא בשעת התפילה, כגון בשבתות וימים טובים ובעיתות שמחה, וכשבאים לפני גדולי ישראל, בזה מראה שחגירת האבנט יופי וקישוט הוא. לכך מותרת לבישתו בשבת במקום שאין בו עירוב. (שו"ת מג"ה ה' מ"א, ועיי"ן פסקי תשובות" צ"א)

מותר לו לאדם בשבת לצאת לרשות הרבים כשהוא חגור באבנט המיוחד לתפילה, אע"פ שמכנסיו כבר חגורים בחגורה או בכתפיות. (שמירת שבת כהלכתה" י"ח ה')

כתב האדר"ת: ונראה לי שמה שכתבו קצת ראשונים לחגור חגורה בשעת התפילה משום 'הכון', היה באמת המנהג לעשות כן זכר לבגדי כהונה.

כמו שכתב בטוש"ע שצריך שיהא המתפלל כעובד במקדש, על כן הנהיגו חגורה לזכר האבנט שהיה מצויין בבגדי כהונה יותר מבגדי חול. כי שאר בגדי הכהנים, מכנסים, כתנת ומצנפת הרי הם בכל אדם, ואי אפשר בלעדיהם, משא"כ האבנט אינו נצרך כלל, אלא שהוא זכר לבגדי כהונה. ("זכר למקדש" אבנט)

"ועל האבנט מפורש בקבלה - "ולא יחגרו ביזע", במקום שמזיעים, וכך קיבל יונתן בן עוזיאל מפי הנביאים ותרגם 'על לבביהון ייסרון' - כנגד הלב!" (רמב"ם כלי המקדש י' ב', יבחים יח:)

חקר מרן הגר"י: הדין 'שלא יחגרו ביזע' - האם זה דין בחגורה, שבמקום זיעה לא חוגרים, שאין שם שם חגורה. או דהוי דין באבנט, שמקום חגירתו הוא במקום שאין מזיעים.

ונפקא מינה: לענין חושן ואפוד, שגם בהם נאמרה חגירה, אם יכול לחוגרם במקום זיעה.

ותלה צדדי חקירתו ברש"י וברמב"ם. רש"י כתב שדין זה נאמר גם בחושן ובאפוד, אם כן הוי דין בחגירה. (כ"ח ז) והרמב"ם סבר דהוי דין באבנט, ולא יהיה נפקא מ לחושן ואפוד. (ספר הליקוטין שם רמב"ם פרנקל ועיי"ן ט' י"א: 'חשב האפוד על לבו' ראב"ד ונו"כ)

עוד בגדי כהונה...

מן השמועה - עם העליה הגדולה מברית המועצות היו בירורי יהדות רבים בבתי הדין כאן בארץ הקודש, באחד מהם המשפחה הביאה את הסבתא, שתעיד על יהדותם. שאלוה הדיינים, מה היא זוכרת מבית אביה. ניסתה להזכר ולא עלתה בידה. לא חגים, לא תפילות, לא שולחן שבת, שלטון הכפירה ניצח לכאורה...

אלא שהדיינים לא התייאשו, ניסו לדלות ממנה משהו, אמרה שהיא זוכרת שהיו זמנים בשנה שהיו מתקנים את הגרביים... בחמתם הבינו שהיא ממשפחת כהנים, שלפני החגים היו מתקנים את הגרביים, כדי שבעת שהכהנים עולים לדוכן במוסף של חג לא יראו החורים... ("נר לשולחן שבת")

מתורתו של רבינו המלבי"ם

אזור - חגורה - אבנט - חשב - מזח - וההבדל ביניהם:

'אבנט': מיוחד רק לכהנים. 'חשב': מיוחד לאפוד. 'מזח': חגורה העשויה להגביה את הבגדים הארוכים.

'חגור': כולל כל מה שהאדם יחגור סביב גופו, מלבו ועד רגליו. לדוגמה "חגרו שקים", "חגור כלי מלחמה".

'אזור': מיוחד לחזק את מתניו, ואוסרים אותו בחוזק, כי בא לצייר חוזק וגבורה או זריזות. אם יחגורוהו על הבגדים יקראוהו 'אזור מתניים', ואם יחגרו על בשרו נקרא 'אזור חלציים'.

ההבדל בין 'אזור' ל'חגורה': אזור לבשו רק האנשים הגיבורים, אבל חגורה לבשו גם הנשים או קטן שהגיע לגיל איש.

בגד-כסות-לבוש-שלמה-מעיל-מעטה-מד-כתנת-כלי
'בגד': כולל בו כל מיני בגדים, כל שדרכם ללבושם נקרא בגד.

'כסות': בגד שאינו עשוי ללבושו דרך לבישה, אלא מתכסים בו. 'לבוש': הוא בגד שאינו נהוג לרוב בני העולם, ומופיע עם שם לוויו דוגמת 'לבוש מלכות', 'לבוש שק'.

'שלמה', 'שלמה': אינו תפור למידת אברי האדם, כדוגמת טלית ארוכה ורחבה שיכול להתכסות או להתעטף עמה. ויש הבדל: ביום יקרא 'כסות'. ובלילה 'שלמה' או 'שלמה'. (בחילוף, כמו כבש וכשב) והם גם מציינים בגדים חשובים, דוגמת בגדי שבת.

'מעיל': הוא הבגד העליון מעל כל הבגדים, לשון מעיל, לכן נקרא מעיל. 'כתנת': הוא הבגד התחתון. (מח' רש"י ורמב"ן, כ"ח ד' - ל"א)

'מד': הינו בגד שתפור לפי מידת לובשו, לא ארוך ולא קצר, ונגזר מהפועל "מדד". "וילבש שאול את דוד מדיו" - שהיו מכוונים למידת דוד, מבואר שנעשו מידות דוד כמידות שאול.

'מעטה': שורשו עטה, ומורה על עטיפה בדבר מה, בין בבגד ובין בדבר אחר.

בגד משותף לשמואל הנביא ודוד המלך, מהו?

"ושמואל משרת את פני ה' נער חגור אפוד בד". (שמואל א' ב' י"ח)
"ודוד מכרכר בכל עוז לפני ה' ודוד חגור אפוד בד". (שמואל ב' ו' י"ד)
ביאר ה"מצודות": אפוד בד הוא מלבוש החשובים עובדי ה', עשוי כדמות האפוד של כהן גדול, והיתה מיוחדת להאנשים המתבודדים בעבודת ה'.
(שם ועיין רמב"ם כלי המקדש י"ג)

ומה החידוש בדבר? שמואל: אף שהיה רק נער, כבר היה חגור אפוד! דוד: לא לבש בגדי מלכות, שלא להראות גאווה לפני ה', עם גדלותו הראה הכנעה לפני הבורא!
(שם)

אכן בדברי הימים מובא "ודוד מכורבל במעיל בוץ..." (א' ט"ו כ"ז) כלומר, דוד לבש בגדי מלכות, אלא שמעליהם היה מכורבל במעיל בוץ-פשתן, כמו הלויים נושאי הארון, שהרי המלך מצווה ללבוש בגדים נאים ואסור לו להורידם.
(דברי טובה"ו ועיין רש"י שם)

"האפוד עשוי כמין סיגר של נשים רוכבות סוסים". (רש"י כ"ח)

'כלי': לדעת הרשד"ל בגדי זכר נקראים 'כלי' מפני שיש בהם כיסים שמשמשים בהם. ושל נקבה נקראים 'שלמה' או 'שלמה'.

אך לפי דעתי יש לבאר זאת כדברי חז"ל, שכל שהוא משום יפוי וקישוט נאסר על הגבר. והנה בגדי הנשים יותר יפים מבגדי אנשים, כי באישה הנוי והתפארת שלה הם הבגדים, ואילו בגבר, הנוי שלו הם הכלים אשר עמו, הם שמייפים אותו, להראות על גבורה והצלחה, דוגמת חרב, חנית ותפילין וכדומה. לכן אין חשש שהאישה תלבש בגדי גברים לנוי... רק האיסור הוא על כלי הגברים, דוגמת חרב או ציצית.

לפיכך אצל האישה האיסור נאמר בלשון "לא יהיה כלי גבר" כי אינו דרך לבישה, ואצל גבר נאמר "לא ילבש", ובזאת ראה כמה נכונים דברי חז"ל!
(אייר אור"א אותיות א', ב', כ' והכרמל)

השבוע יחול יום הזכרון לרבי יהודה החסיד, בן המשפחה המיוחסת באשכנז-קלונימוס. העמיד תלמידים גדולי עולם: אור זרוע, רוקח, סמ"ג, נפטר שבת פרשת תצוה, ט' אדר תתקע"ז-י"ג אדר תתקע"ה

"עת לעשות לה' הפרו תורתך", אע"פ שאמרה תורה "לא יהיה כלי גבר על אשה" - אם צרו אויבים על העיר או כשהולכים בדרך, תלכנה הנשים במלבושי אנשים, ואף יחגרו חרב כדי שיחשבו שהן אנשים ולא יפגעו בהן.
(ספר חסידים ר')

שני חברים הלכו בדרך... אחד היה לו נעליים רחבות ואחד היו לו נעליים קטנות וצרות. אמר אותו אחד שהיו לו נעליים רחבות לחברו: 'למה תלך בחצרנות כמו הפרשים...'. כלומר, למה אתה מתנהג בגאווה, מתלבש כמו החצרנים בבית המלכות...

השיב לו הלה: 'ואתה חוטא על ידי נעליך אלו הרחבות, שאתה הולך בשבת בבוץ ובחול, והבוץ נדבק לנעליך ואתה ממשיך והולך איתם, הרי אתה חוטא...'

אמר לו: 'וכי אני מתכוון בדבר?!' אמר לו: 'מודה רבי שמעון בפסיק רישא שהוא חייב'.
(ספר חסידים מהדו' פארמה רומא תר"א)

טלטול בשבת - ושמעתי ממרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך שלכלוך על הנעליים והבגד מסתבר שבטל, אך אם יש צרורות או עפר בתוך הנעליים, כיון שמקפידין על כך, ודאי צריך להוציאם ולא ללכת איתם.
(שמיירת שבת הלכתה"י ח"א קפ"ג)

"ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה'". (כ"ח ל"ה)

ביום פטירתו של רבי יהודה החסיד, בשבת קודש פרשת תצוה, סבבו התלמידים את מיטתו ודיברו עמו בדברי תורה. שאלוהו בהפטרות אותו יום... ועוד שאלות. כבוד חוליו התאמץ רבינו והשיבם על ראשון ראשון ואחרון אחרון, עד שיצאה נשמתו בקדושה וטהרה.
(הקדמה לס"ח מוהגאון ר' ראובן מרגליות)

"פעמון ו... פעמון ו...". (כ"ח ל"ה)

בעירו רגנשבורג היו מעבירים כל מת דרך שער העיר, ותלו הנכרים פעמון על השער, וכאשר הוליכו את המת למקום קבורתו צלצלו בפעמון פעמיים. כך גם עשו כשהעבירו מת יהודי בדרכו לבית הקברות, כמנהג הנכרים.

כאשר חלה רבינו אמר: "אם אני בן עולם הבא יפול השער הזה אחר מותי!" כאשר התקרבו עם מיטתו לשער העיר מיהר השוער לעשות כהרגלו, ונפל עליו השער עם הפעמון ונהרג... אמרו הגויים: "עתה ידענו כי קדוש היה בחייו ובמותו!" (שם)

ידועה צוואתו של רבי יהודה החסיד בעניני נישואין ושידוכין. כמה וכמה פרטים בה (לא ישיאו יחד שני ילדים. לא ישאו שני אחים שתי אחיות ועוד). ונהגו העולם להקפיד שלא ישא אדם אישה ששמה כשם אמו, או שמו כשם חמיו.

הצדיק שהיה לו דין תורה עם רבי יהודה החסיד...

האדמו"ר ה"אמרי חיים" מויז'ניץ אמר: "לעיתים באים אלי לשאול אודות שידוך ושמות המחותנים או המוצעים לשידוך זהים, ואני מסתדר עם זה, אפילו "שמה כשמה", ואף אם אין להם שם נוסף. עם רבי יהודה החסיד יש לי חשבון ישן... סבורני כי את דבריו כתב לדורות קדמונים, אז היו נזהרים בזה... כאשר אגיע לעולם האמת מי יודע לאן ישליכוני, ואילו רבי יהודה החסיד יושב במתיבתא דרקיע בגן עדן העליון, וכאשר ירצה לעמוד עמי בדין תורה על שעברתי על דבריו לא יביאו אותי אלי, אלא יקחוני אליו - וכבר ישתלם לי להיות במקום ההוא, לבסוף הוא עוד יתן לי ישר כח על שהקלתי בדבריו, שעקב זה נקשרו זיווגים ונבנו בתים בישראל". (מאיר החיים ח"ב)

והיה אומר ה"אמרי חיים": "לעתיד לבוא יהיה לי דין תורה עם רבי יהודה החסיד, כבוד גדול לעמוד עמו יחד בדין!" (נעימת החיים)